

érzékelés. Sajnálatos azonban, hogy ha az utóbbi oldalon egy pillanatra is lankad a koncentráció, kiesünk az „együttmozgásból”, és az órákra pillantunk. Ilyen mértékű összpontosítás ugyanis nem követelhető meg egy ennyire ingerszegény produkció esetében, amely sem gondolatilag, sem vizuálisan nem tartogat ehhez elég petárdát.

A két táncos különös viszonyt alakít ki a nézővel: először kirekeszti, majd szórakoztatja. Az előadás tökéletesen váratlan gesztussal fejeződik be. Érdeemes ennek a résznek a fényében tekinteni az egész produkcióra. A szemkontaktuson túl itt már artikulálatlan hangokat is hallatnak a táncosok – ha valóban a kommunikációképtelenségről szól az első rész, ez a másodikban őrjöngésbe fordul. A korábbi eszköztelenség itt az eszközök orgiájáig fajul: tátott száju álarccá mevedett mimikában, erősen elrajzolt és túlzó gesztusokban való szürreálisan torz kéjelgés, akciójelenetek és hétköznapi emberi helyzetek szellemesen bugyuta paródiája. A két nő megpróbálja eladni magát: a másikkal és a közönségnek. Nőként és emberként. A meg nem értettségből megejtő emberi pillanatok születnek: a nevetető bömbölés és a kusza hadonászás mögött két végtelenül magányos lény elvesztségére mutatkozik meg. Tragikus, hogy míg az első részben ezek a lelkek egy burok, a test foglyai, itt láthatóvá válnak, átlépik a test határait, majd a tombolás után értetlenül tekintenek maguk elé. Merő szorongás váltja a belső monotóniát, ami védelmet adott. Salamon Eszter koreográfiája a belső révedést egyfajta menekülésnek mutatja a kinti káoszhoz képest: tragikus, hogy míg az első a világtól való teljes elzáródást eredményezi, a második éppen ennek a léleknek a világban való elvesztségéről és életképtelenségéről szól. Bármilyen is a döntés: nincs *happy end*.

Kérdés, hogy a második részben felbukkanó elementáris humor hol és legfőképpen miért bujkált korábban. Lehetséges, hogy ez a jutalom, amiért a néző végigült egy valóban elismerést érdemlő, de szinte élvezhetetlen kísérletet. Megeshet, hogy nem érdemes ilyen szigorúan leválasztani az utóbbi részt az előadás egészéről: a mindvégig csendesen pulzáló energia ugyanis itt tör fel elemi erővel, és ha a tűz nem égett volna oly sokáig takarékon, talán itt sem égethetné fel a teret. Mindenesetre a nézők nemigen gondolhatták az utolsó percekig, hogy ezen az estén még szórakozni is fognak. Ez a rész a kísérlet sikeres része – a másik verziót érdemesebb lenne a laboratórium falai között tartani.

SALAMON ESZTER (D, H):
DANCE #1 DRIFTWORKS
(Trafó, Kortárs Művészetek Háza)

Koncepció: Salamon Eszter. **Fény:** Sylvie Garot. **Hang:** Terre Thaemlitz. **Előadó és koreográfus:** Christine de Smedt, Salamon Eszter.

Kutszegi Csaba

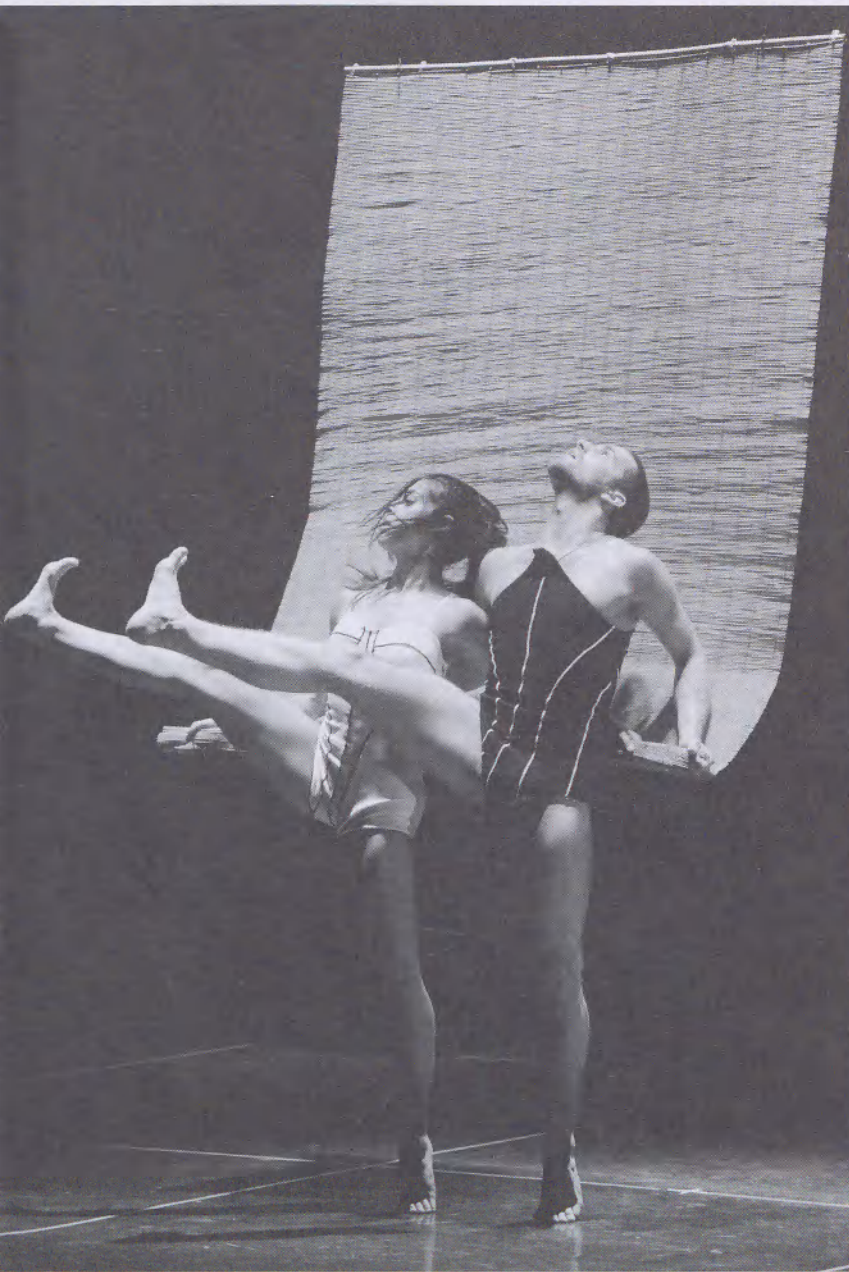
Felborult fazék

KIBBUTZ CONTEMPORARY
DANCE COMPANY

Georg Büchner *Woyzeck*jében, a 18., *Marie lányokkal a kapu előtt* című jelenetben szerepel egy Nagyanya, aki a Harmadik gyerek kérésére („Nagyanya, mesélj!”) elmond egy mesét. Ezzel a jelenettel kezdődik (és tart a darab végéig) az a bizonyos „gyilkosság-komplexumnak” elnevezett rész, amely csak a kézirat első változatában szerepel, de jeles Büchner-kutatók egybehangzó véleménye szerint elválaszthatatlanul a műhöz tartozik, hiszen a töredékes dráma általa válik egésszé. A mese egy szegény árva gyerekről szól, akinek senkije se volt a világon, ezért fölment az égbe. De ott kiderült, hogy a Hold egy „tisztára reves fa” csupán, a Nap elhervadt napraforgóvirág, a csillagok pedig feltűzött aranylegyecskék. Sőt, mire visszatér, a Föld sem más már, „mint egy felborult fazék”. A mese végére balladai drámaisággal megjelenik Woyzeck („Mehetnének, Marie, ideje.”), és a következő részben megöli hitvesét.

A szürreális történet pazar felütése a „komplexumnak”, de arra nem találok épeszű magyarázatot, hogy mit keres a Büchner-mese a Kibbutz Contemporary Dance Company *Upon reaching the sun* (Elérni a Napot) című koreográfiájában. A címnek ugyan lehet némi értelemszerű köze a szegény gyermek égjárásához, de ezzel bennem csak fokozódik a zavar, ugyanis a táncelőadásnak a saját címéhez sincs semmi köze. Arra a kérdésre, hogy Rami Be'er együttesvezető koreográfus mégis miért keveri bele Büchnert az amúgy mozdulat- és látványgazdag táncjátékába, udvarias feleletet nemigen tudnék adni. (Az igazi ok szerintem az lehet, hogy izgalmasabbnak és műveltebbnek találta ezt a megoldást, mint, mondjuk, a tel-avivi telefonkönyv néhány oldalának felolvasását.)

Az előadásnak a Naphoz közvetett köze mégiscsak van. Látványvilága, színei, jelmezei és egyes kellékei ugyanis mediterrán strandhangulatot árasztanak. A koreográfia egyik szellemesen variált eszköz főszerplője, a feltekerhető gyékényszőnyeg is tipikus tengerparti kellék. Az előadás elején az egyik lány ezt tekeri a magára, egy fiú – körbe-körbe szaladgálva – szígszalaggal rá is erősíti a derekára, így alkotva pillanatok alatt ha nem is kényelmes, de látványos gyékény

Kontcz Zsuzsa felvétele

maxiszoknyát. Amikor a Büchner-mese először felhangzik (felvételtől, de' kedves gesztusként Leah Koenig igen akcentusos magyar nyelvű tolmácsolásában), egy álarcos nő jelenik meg, valamilyen kócsag-féle vízimadár bábút cipelve magával. A kócsag, az álarc és a lány is többször megjelenik a későbbiekben, de közülük csak az utóbbi szerepeltetése nyújt élményt. A teljes gárda első megjelenésekor mindenki kis oszlopot hoz be magával, amelyekről kiderül, hogy feltekert gyékénylapok. Lesz is belőlük földre terített szőnyeg, hullámos térelválasztó fal, kör alapjára felállított, nyitható-csukható hengerkabin, alkalmi szoknya és fejdísz.

A strandhangulatot növeli, hogy a nők és a férfiak egyaránt legtöbbször illedelmes egyrészes fürdőruhára emlékeztető dresszt viselnek (máskor fehér testtrikókat és lenge ruhácskákat, lepleket). A minden elismerést megérdemlő, kitűnően teljesítő táncosokat végképp nem akarom megbántani, de többségük alakja inkább sportúszókéra emlékeztet, mintsem szikár, képzett táncosókéra. De egyáltalán nem kövérek,

csak egészségesen táplált testük duzzad a hatalmas energiától. Végtagjaikon, törzsükön, hátukon nem látszik önsanyargató képzés nyoma, de ha megmozdulnak, olajozottan, technikásan abszolválják a kortárstánc-mozdulatokat és a klasszikus balett legnehezebb elemeit is. Vannak köztük olyanok is, akik mindezt akrobatikus ügyességgel is fűszerezni tudják. Ennek ellenére a tánc csak néhányszor pörög fel csúcsmínőségűre vagy legalább igazán hatásossá, és ennek oka szerintem az egész előadás koncepciótlanságában keresendő.

Rami Be'er ebben a munkájában nem a mozgás lehetőségeit, határait keresi, nem közlésre szánt belső tartalmat fejt ki táncnyelven, hanem teátrális elemeket vonultat fel, sokszor populáris zenei részletekre látványos jeleneteket rendez (szépen is világít, a fényt is ő jegyzi), és mindezt leönti egy szürreális szósszal, amely – a Büchner-utalással egyetemben – a korszerű, igényes tartalom megjelenését és az intellektuális izgalom felkeltését volna hivatott szolgálni.

Világjelenség, hogy egyes táncalkotók kortárs táncnyelven megfogalmazott kortárs gondolatokat populáris külsőségekben, teátrális látványközegben tárják a nagyrémű elé, nyilván hangosabb sikert, nagyobb nézőszámot remélve. E kísérletek létjogosultságát nem szabad elvitatni, de részemről hangúlyozom: sokkal izgalmasabbak – izraeli koreográfusoknál maradván – például Yasmeen Godder alkotásai, amelyekben puritán, eszköztelen környezetben, kifinomult, apró gesztusokkal is operálva, érzékeny ábrázolásban jelenik meg bonyolult lélektartalom. De a Magyarországon már bemutatkozott izraeli koreográfusok közül megemlíthető Amir Kolben, Uri Ivgi vagy akár Emanuel Gat és Hofesh Shechter is, akikre – többé-kevésbé – egyaránt jellemző, hogy bár esetenként táncban és külsőségekben is vonzódnak a gyorsan ható megoldásokhoz, de nem nagyolják el a lelkeség és a jelentésszerű intellektuális tartalom megjelenítését sem.

Az *Upon reaching the sun* legnagyobb hiányossága éppen az, hogy a külsőn érdekében el van nagyolva benne a belbecs. Az egyfelvonásos esten egyetlen olyan rövid részletet láttam, amely értelmemre és érzelmemre egyszerre hatott, ezáltal emlékezetes maradt. A henger alakú gyékénykabinját a vége felé mindenki egyszerre magára zárta, egy pillanatra felrajzolódtott egy izolált társadalom egymástól is elkülönülő egyedeinek szomorú képe, miközben újra felhangzott a világmagányában a felborult fazék mellett egyedül sírdogáló gyermek meséje.

A 15. Ferencvárosi Fesztivál szervezői jól döntöttek, amikor meghívták az izraeli táncgyűttest. Fellépésük a fesztivál különleges színfoltja volt, előadásai az elvárásoknak megfelelően be tudták tölteni a funkciójukat: értékelhető-vitatható művészi produkcióval szép számú nézőt vonzottak. A hírek szerint kétszer is megtöltötték a Fesztivál Színház nézőterét.